

Monitorovací zpráva
občanské společnosti o implementaci
národní strategie romské integrace
v České republice

*Opomíjené oblasti
v politice začleňování Romů*

Připravili:

Slovo 21, z. s.
Romodrom, o. p. s.
Otevřená společnost, o. p. s.
IQ Roma servis, z. s.
Romano jasnica, z. s.
Romea, o. p. s.
listopad 2019

EVROPSKÁ KOMISE

Generální ředitelství pro spravedlnost a spotřebitele
Ředitelství D — Rovnost a občanství Unie
Oddělení D1 Antidiskriminace and koordinace romských záležitostí

*Evropská komise
B-1049 Brusel*

**Monitorovací zpráva
občanské společnosti o implementaci
národní strategie romské integrace
v České republice**

Opomíjené oblasti v politice začleňování Romů

***EUROPE DIRECT is a service to help you find answers
to your questions about the European Union***

Freephone number (*):
00 800 6 7 8 9 10 11

(*) The information given is free, as are most calls (though some operators, phone boxes or hotels may charge you)

LEGAL NOTICE

"The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein."

More information on the European Union is available on the Internet (<http://www.europa.eu>).

Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020

PDF

ISBN 978-92-76-19907-6

doi:10.2838/783

Catalogue number DS-04-20-327-CS-N

© European Union, 2020

Reproduction is authorised provided the source is acknowledged.

Předložená zpráva byla připravena koalicí českých nevládních neziskových organizací:

- Romodrom, o. p. s.,
- Otevřená společnost, o. p. s.,
- IQ Roma servis, z. s.,
- Romano jasnica, z. s.,
- Romea, o. p. s.,
- Slovo 21 z.s..

Zpráva byla připravena jako součást pilotního projektu Romského občanského monitoringu, „Budování kapacit romské občanské společnosti a posilování její účasti na monitorování národních romských integračních strategií“. Pilotní projekt je realizován pro Evropskou komisi, Generální ředitelství pro spravedlnost a spotřebitele, koordinován Centrem politických studií Středoevropské univerzity (CEU CPS) v partnerství s ERGO Network (Evropská síť lokálních romských organizací), s Evropským centrem pro práva Romů (ERRC), s Fundación Secretariado Gitano (FSG) a nadací Romský vzdělávací fond (REF), je implementován přibližně 90 nevládními organizacemi a experty ze 27 členských zemí.

Přestože je pilotní projekt Romského občanského monitoru, v jehož rámci byla tato zpráva připravena, koordinován Středoevropskou univerzitou (CEU), zpráva samotná představuje zjištění autorů a nemusí odpovídat názorům CEU. CEU nenesе žádnou odpovědnost za informace obsažené ve zprávě.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	6
SHRNUTÍ	7
ÚVOD	9
PARTICIPACE A ZMOCŇOVÁNÍ ROMSKÉ OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI	10
SRI a participace	10
Rada vlády pro záležitosti romské menšiny	11
Státní finanční podpora NNO	13
KOORDINACE POLITIK A INTEGROVANÉ PŘÍSTUPY	17
Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny	17
Koordinace.....	18
Poznámka k všeobecným a specificky na Romy cíleným přístupům	18
IMPLEMENTACE STÁTNÍCH POLITIK NA LOKÁLNÍ ÚROVNI	21
Příklady jednání obcí, která jsou v rozporu se záměrem SRI	21
Samospráva a začleňování Romů	22
Agentura pro sociální začleňování	22
DOPORUČENÍ	24
ZDROJE	26

SEZNAM ZKRATEK

ASZ	Agentura pro sociální začleňování
CLLD	Rozvoj vedený místní komunitou (<i>Community-Led Local Development</i>)
GŘ	Generální ředitelství
EHP	Evropský hospodářský prostor
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
EUFW	Rámec EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů
Kancelář	Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny
Koordinátor	Krajský koordinátor pro romské záležitosti
KPSVL	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
MAS	Místní akční skupina
MK	Ministerstvo kultury
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
NNO	Nestátní nezisková organizace
NKMIR	Národní kontaktní místo pro integraci Romů
Odbor	Odbor lidských práv a ochrany menšin
OP	Operační program
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
Rada	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
RCM	<i>Roma Civil Monitor</i>
SILC	Výběrové šetření příjmů a životních podmínek domácností
SRI	Strategie integrace Romů
VŠPS/LFS	Výběrové šetření pracovních sil (<i>Labour Force Survey</i>)

SHRNUTÍ

V oblasti začleňování Romů nedošlo od přijetí současné Strategie romské integrace (SRI) k výraznějšímu zlepšení situace. S ohledem na detailnost a komplexnost SRI lze za nejvýraznější překážku dosažení pozitivních změn pokládat mechanismy její implementace. Zvyšování politické participace Romů není věnována taková pozornost, jakou by si toto téma zasloužilo; nebyly nastaveny efektivní koordinační mechanismy tak, aby byla zajištěna implementace SRI na úrovni všech relevantních ministerstev a selhává i zajištění implementace SRI na lokální úrovni. Tvůrci nadcházející SRI by měli z aktuálních implementačních nedostatků vyvodit závěry pro novou strategii a zajistit, aby implementace nadcházející SRI měla výraznější dopad na zlepšení situace Romů v České republice.

Participace a zmocňování romské občanské společnosti

V končícím implementačním období SRI nebyly přijaty žádné výrazné kroky k dosažení cílů současné SRI v oblasti politické participace Romů a tak ani nelze mluvit o žádném pokroku v této oblasti. Každoročně je monitorován počet Romů ve volených veřejných funkcích, ale neprobíhají žádné aktivity, které by měly za cíl zastoupení Romů v politice zvýšit. Výbory pro národnostní menšiny, které jsou zřizovány na krajské a obecní úrovni, nelze považovat za více než formální poradní orgány; mohou sloužit jako platformy pro diskusi a spolupráci, nesnaží se však prosazovat větší účast národnostních menšin na rozhodování ve věcech, které se jich týkají. Nízká volební účast v oblastech s vyšší koncentrací Romů je přetrvávajícím problémem, který staví základní bariéru případným snahám o zvyšování politické participace Romů. Tento problém veřejné politiky vůbec nereflktují.

Rada vlády pro záležitosti romské menšiny

Radu nelze považovat za participativní či reprezentativní orgán romské menšiny. Jde o odborný poradní orgán vlády, jak je řečeno i v jejím statutu. Jde však v současné době o jedinou komunikační platformu mezi vládou a romskou občanskou společností. I přesto, že předsedou Rady je v současné době předseda vlády, nejsme svědky aktivnějšího přístupu vlády k problémům, kterým Romové v České republice čelí. Aktuální institucionální zaštitění oblasti začleňování Romů v sobě zároveň skrývá úskalí v podobě nezájmu jednotlivých ministerstev, které mohou mít pocit, že jde o záležitost, s kterou by si měla poradit Kancelář Rady. Samotná funkčnost Rady do velké míry závisí na nehonorané práci občanských členů Rady a na nasazení zaměstnanců kapacitně poddimenzované Kanceláře. V roce 2019 byl schválen nový statut Rady, který stanovil počet jednání z původních čtyř na dvě ročně.

Státní finanční podpora NNO

Ministerstvo kultury, ministerstvo školství a kancelář Rady administrují dotace explicitně zaměřené na Romy. Všechny tyto dotační programy by mohly teoreticky přispívat k rozvoji participace Romů na věcech veřejných, žádný z programů tak však nečiní přímo ani systematicky. Financování NNO aktivních v oblasti sociálního začleňování Romů není dostatečné. Systém registrace v krajských základních sítích sociálních služeb, která je základním předpokladem pro NNO k získání financování přes krajské úřady, je poskytovateli služeb vnímán jako významná bariéra. Aktivity NNO jiného charakteru, než je poskytování sociálních služeb, jsou velmi obtížně financovatelné. Menší lokální NNO všeobecně velmi těžko dosáhnou na zdroje financování a schází jim jakákoliv další podpora jejich činnosti. Problémy spojené s financováním ilustrují nezájem české vlády o téma začleňování Romů. Největší částka ze státních dotací určených pro NNO je distribuována do oblasti sportu a to bez jakýchkoliv požadavků na inkluzivnost schválených projektů.

Koordinace politik a integrované přístupy

SRI by měla sloužit jako dokument umožňující integrovaný přístup k začleňování Romů a Národní kontaktní místo pro integraci Romů by mělo být v tomto ohledu koordinačním centrem. Kancelář Rady funguje jako toto kontaktní místo, ale nemá dostatečný rozpočet ani personální kapacitu, aby se mohla této své funkci náležitě věnovat. Kapacita Kanceláře a její postavení ve vztahu k ostatním ústředním orgánům státní správy přímo ovlivňuje postavení SRI vůči ostatním vládním strategickým dokumentům a možnosti efektivní implementace SRI. Bez existence funkčních mechanismů meziministerské koordinace, pravidelného a systematického reportování a stanovení zodpovědnosti všech aktérů, jednotlivá ministerstva jakoby zapomínala na své povinnosti, které jim ze SRI vyplývají. Novou SRI aktuálně připravuje Kancelář a to bez širších, systematických konzultací nebo koordinace s ostatními vznikajícími strategickými dokumenty.

Politiky specificky cílené na Romy a politiky všeobecné

S ohledem na přetrvávající bariéry efektivní implementace SRI a s ohledem na fakt, že oblastí, která je nejvíce reflektovaná veřejnými politikami v souvislosti se začleňováním Romů, je i nadále problémem sociálního vyloučení, se neustále znovu vynořují otázky neefektivnějších přístupů k zlepšení situace Romů v ČR. Nedostatek spolehlivých dat členěných podle etnicity znesnadňuje efektivní implementaci politik začleňování Romů a možnost hodnocení jejich dopadu. Přetrvávají obavy, že Romové nemají proporcionální prospěch ze všeobecných politik a proto se průběžně zvedají hlasy volající po cílenějším přístupu. Jiní zase zdůrazňují, že, s ohledem na přetrvávající negativní vnímání Romů, je strategičtější zaměřovat diskurz na sociální začleňování jako takové a nezmiňovat při tom specificky Romy. Pokud mají mít Romové užitek z jakkoliv směřovaných opatření, je především nutné zaměřit výrazněji pozornost na zajištění rovných příležitostí a boj s diskriminací a segregací, což se zatím v České republice v dostatečné míře neděje.

Začleňování Romů na lokální úrovni

SRI si uvědomuje, že její cíle nemohou být naplněné bez spolupráce se samosprávou. Jediným systematickým opatřením, které by mělo do politik začleňování Romů vtahovat samosprávy, jsou pozice krajských koordinátorů pro romské záležitosti (koordinátoři) a romských poradců při obcích (poradci). Samotná SRI je závazná jen na vládní úrovni. Krajské a lokální samosprávy mají v České republice značnou míru autonomie a jsou velmi aktivní, pokud mají obavy z jejího ohrožení. Navíc mnohé obce jednájí segregačně a proti smyslu SRI. Na druhou stranu roste v posledních letech počet samospráv, které se snaží o realizaci politik sociálního začleňování. Důležitým faktorem je tedy politická vůle i na úrovni lokální politiky, což znamená i to, že nové vedení samosprávy může zastavit procesy nastavené svými předchůdci. Nejdůležitějším prostředníkem v oblasti sociálního začleňování na lokální úrovni je od svého vzniku Agentura pro sociální začleňování. Její fungování je však založeno na realizovaných projektech a nemá zajištěné dostatečné systematické financování ze státního rozpočtu; nemůže tak pokrýt celé území státu a obsahově její práce závisí na schválených projektech. Důležitou otázkou zůstává, kdo by mohl v České republice systematicky připomínat lokálním politikům lidskoprávní rozměr problémů, kterým Romové čelí. Aktivní politická participace Romů, v základě alespoň zvýšení jejich volební účasti, by mohla být hybatelem začleňování Romů na lokální úrovni a to ve všech jejich dimenzích.

ÚVOD

Významným přínosem Rámce EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů (EUFW) a české Strategie integrace Romů, která z něho vycházela, bylo zviditelnění agendy začleňování Romů v oblasti veřejných politik na celostátní úrovni. Díky existenci SRI byly vytvořené monitorovací mechanismy, které slouží i jako připomínka povinností vyplývajících v této oblasti pro jednotlivá ministerstva. Přesto jsme svědky toho, že v oblasti začleňování Romů nedošlo v uplynulých letech k výraznějšímu zlepšení situace (jak podrobně dokumentují [předchozí zprávy RCM](#)).¹ S ohledem na to, že SRI je komplexní a podrobný dokument, je nutné předpokládat, že hlavní překážky zlepšení života Romů v České republice je nutné hledat v procesech implementace SRI.

Koalice českých neziskových organizací sdružená v projektu RCM identifikovala tři oblasti, které považuje za zásadní jako podmínky pro naplňování politik začleňování Romů a kterým není aktuálně věnována taková pozornost, jakou by zasloužily.

Zprv jde o **politickou participaci Romů**, bez jejíhož zvýšení není možné náležitě definovat problémy, kterým Romové v ČR čelí a vzbudit o ně zájem ze strany veřejných činitelů. Potřebu navýšení participace sice konstatuje jak aktuální SRI, tak veřejní činitelé, s kterými proběhly za účelem této zprávy rozhovory, stále však chybí efektivní mechanismy k jejímu dosažení. Autoři této zprávy se domnívají, že ti, kteří mají více prostředků a pravomocí, by měli aktivně podporovat hlas bezmocných, k čemuž však v České republice stále ještě nedochází.

Zajištění průběžného financování aktivit je pro romské NNO neustálým zdrojem starostí. Pokud by měly NNO lepší podmínky pro zajištění financování svých běžných aktivit, měly by i více času a prostoru pro větší angažování se ve věcech veřejných. Rozvoji romské participace by prospělo i zaměření financování přímo tímto směrem.

Druhé téma této zprávy se zabývá **koordinací politik začleňování Romů**. Slabiny současných koordinačních mechanismů byly totiž identifikovány koalici RCM jako jeden z hlavních důvodů pomalého tempa naplňování politik začleňování. Orgány zodpovědné za koordinaci SRI se aktuálně nacházejí ve velmi slabé pozici vůči ostatním orgánům státní správy a personální zajištění agendy, kterou by měly vykonávat, je nedostatečné. Pokud má dojít k výraznějšímu zlepšení v implementaci nadcházející SRI, je potřeba soustředit větší pozornost na nastavení a uplatňování koordinačních mechanismů a klást větší důraz na plnění povinností jednotlivých zainteresovaných institucí.

Třetí téma, které koalice RCM považuje za zásadní, je **realizace státních politik začleňování Romů na místní úrovni**. SRI je sice závazná jen pro státní správu, bez toho, aby byla realizována na úrovni měst a obcí, však nemůžeme očekávat výraznější zlepšení situace. Samospráva má v České republice silnou pozici a výraznou nezávislost na státní správě, i tak mohou jednotlivá ministerstva přijímat opatření, která by podpořila pokrok i na lokální úrovni.

Tato zpráva byla připravená koalici NNO, které společně identifikovaly témata zprávy a průběžně vzájemně konzultovaly obsah zprávy v různých fázích její přípravy. Většina předkládaných informací pochází z vědomostí a zkušeností členů koalice. Doplnující rozhovory byly vedeny s představiteli státní správy a k podpoře argumentů autorů zprávy byly využity také veřejně dostupné informace.

¹ První ročník Romského občanského monitoringu (Roma Civil Monitor – RCM) se zaměřoval na strukturální a horizontální podmínky úspěšné implementace strategie začleňování Romů – vládnutí a rámec veřejných politik integrace Romů, rovné zacházení a boj proti anticiganismu. Druhý ročník se zabýval zhodnocením vývoje ve čtyřech klíčových oblastech SRI – vzdělávání, zaměstnanost, zdravotní péče a bydlení. Všechny zprávy jsou dostupné z: <https://cps.ceu.edu/roma-civil-monitor-reports>.

PARTICIPACE A ZMOCŇOVÁNÍ ROMSKÉ OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI

Politická participace Romů je dlouhodobě velmi nízká (pro více detailů viz [první RCM zpráva o České republice](#)). Marginální je i participace romské občanské společnosti všeobecně na věcech veřejných, stejně jako jejich zapojování představiteli veřejné správy do věcí, které se Romů přímo týkají. Představitelé veřejné správy, se kterými byly vedeny rozhovory pro účel této zprávy, si jsou vědomi nízké míry participace Romů na věcech veřejných a uznávají důležitost jejího zvýšení; očekávají však proaktivitu ze strany občanské společnosti. Představitelé romské občanské společnosti na druhou stranu často nemají pocit, že by existovaly fóra, na kterých by mohli smysluplně přednést, co je trápí a pokud se jim dostane prostoru k vyjádření, nevidí často, že by se s jejich požadavky dále pracovalo. Navíc, snaha o to, být slyšet, zabere velké množství času a představitelé občanské společnosti pro takové aktivity nenacházejí snadno finanční prostředky.

SRI a participace

Současná SRI uznává jako problém nedostatek podpory romské občanské společnosti v oblasti participace a má také definované cíle s ohledem na zvyšování zapojení Romů do politického a veřejného života. Bohužel v rámci snahy o dosažení těchto cílů nedošlo k implementaci výraznějších aktivit a tak v této oblasti nedošlo ani k výraznějšímu zlepšení v průběhu implementačního období aktuální SRI.

Jako indikátor plnění cíle 13.1 SRI (*„Sledovat zastoupení Romů v zákonodárných, exekutivních a poradních pozicích a průběžně podporovat vhodnými prostředky vyšší zastoupení Romů a Romek na všech exekutivních pozicích v rámci veřejné správy.“*) je vykazován také počet výborů pro národnosti menšiny. Jde o formální poradní orgány na krajské a lokální úrovni. Tyto mohou sloužit jako platformy pro diskuzi a spolupráci, nelze je však považovat za významnější opatření směřující k participativní formě vládnutí. I přesto je jejich samotná existence vykazována jako participativní opatření.² Počet Romů zvolených do veřejných funkcí je každoročně monitorovaný Kanceláří Rady vlády pro záležitosti romské menšiny; např. v roce 2017 vykonávalo volenou funkci 13 Romů, všichni na lokální úrovni. Žádná navazující aktivita, která by se snažila o zvýšení politické participace Romů, však neproběhla.

Plnění cíle 13.2 (*„Podpořit tvorbu kapacit organizací romské občanské společnosti, aby se mohly smysluplně zapojit do dialogu a podílet se na tvorbě, provádění a monitorování procesu integrace Romů.“*) je vykazováno skrze státní dotace pro NNO a související informační setkání pro žadatele v rámci programů administrovaných Kanceláří a skrze existenci Rady vlády pro záležitosti romské menšiny (více ke Kanceláři a Radě níže).

Kancelář realizovala v letech 2016 – 2018 projekty nazvané *„Aktivizace a zmocňování romských aktérů prostřednictvím Národní romské platformy“*, které byly financované Akčními granty GR pro spravedlnost. Tyto projekty si kladly za cíl zvýšení participace Romů na procesu implementace SRI. Zkušenosti účastníků těchto projektů však naznačují, že šlo především o aktivity spočívající v jednostranném předávání informací ze strany Kanceláře.³ Kancelář aktuálně v tomto typu projektu nepokračuje a to především z důvodů nedostatečných vlastních personálních kapacit.⁴ Je však v tomto duchu připravována výzva v rámci EHP a Norských grantů administrovaných Ministerstvem financí, kterou obsahově připravuje Kancelář.

² Detailněji viz *Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2018*.

³ Informace založená na zkušenostech představitelů romských NNO.

⁴ Informace vyplývající z osobního rozhovoru s představiteli Kanceláře 4. listopadu 2019.

Problém nízké volební účasti Romů veřejné politiky nereflektují a to i přesto, že jde o významnou překážku na cestě k zvyšování romské politické participace.⁵

Rada vlády pro záležitosti romské menšiny

Existence Rady je nejčastější odpovědí ze strany představitelů státní správy na otázku o podpoře romské participace. Je však třeba zmínit, že Rada není ze své podstaty ani participativním ani reprezentativním orgánem romské menšiny. I přesto se jedná o důležitý orgán, jelikož část členů Rady se skládá z představitelů romské občanské společnosti a jde aktuálně o jedinou komunikační platformu mezi vládou a romskou občanskou společností.

Rada je, jak říká její statut, expertní poradní orgán vlády.⁶ Občanští členové Rady mohou být nominováni občanskou společností (a nejčastěji tak činní sami aktivní občanští členové Rady), ale oficiálně jsou vybíráni a schvalováni předsedou Rady a jmenováni vládou. Nominační proces je administrován Kanceláří, která zveřejňuje výzvu k předkládání kandidátů a vybírá, společně s členy Rady, z jejich pohledu nejlepší kandidáty, kteří jsou následně jmenováni do své funkce vládou.

Rada je součástí systému vládních poradních orgánů v oblasti ochrany lidských práv, kterým aktuálně předsedá předseda vlády. Jedním ze dvou místopředsedů každé z rad je v současné době Zmocněnkyně vlády pro lidská práva, druhým zástupce občanských členů Rady (k systému rad viz také [první zpráva RCM o České republice](#)).

To, že radám předsedá přímo předseda vlády, v sobě může obsahovat výhodu přímého vztahu mezi Radou a vládou. Tato výhoda spočívá v možnosti převedení návrhů politik přímo na jednání vlády a vyhnutí se tak zdoluhavým vnitro-ministerským procesům; vyžaduje to však aktivní angažovanost předsedy v tématu. Nadrezortní pozice Rady také teoreticky umožňuje integrovaný přístup k jednotlivým problémům. Na druhou stranu v sobě toto institucionální uspořádání obsahuje úskalí v podobě toho, že jednotlivá ministerstva snadno dávají od agendy začleňování Romů ruce pryč s argumentem, že se jedná o záležitost, kterou má na starost Úřad vlády. Tato situace není ojedinělá u Rady vlády pro záležitosti romské menšiny; i všechny ostatní poradní orgány v oblasti ochrany lidských práv trpí podobným nezájmem ze strany jednotlivých rezortů. Potenciálně inspirativní krok v oblasti institucionálního zabezpečení agendy proběhl v oblasti rovnosti žen a mužů zřízením pozice rezortních koordinátorek a koordinátorů rovnosti žen a mužů, tzv. „gender focal points“.⁷

Agenda Rady je velmi široká a všeobecná, s cílem „*napomáhat zlepšení postavení Romů ve všech sférách života*“⁸. Slibným krokem, který by mohl vést ke konkrétnějšímu vymezení směřování Rady, je nedávné schválení priorit Rady na období 2020-2024, které přijala Rada na základě iniciativy jejich občanských členů.⁹

Rada nedisponuje výraznějšími pravomocemi. Může předkládat stanoviska a podněty na jednání vlády a, i když teoreticky může zadávat i konkrétní úkoly státním institucím, vláda zřídka kdy převede její návrhy v konkrétní opatření a ministerstva příliš často ignorují její doporučení i konkrétní úlohy, které jim jsou zadané. To se týká všech rad v oblasti ochrany

⁵ Podrobněji viz první zpráva RCM a níže v kapitole o lokálních politikách.

⁶ Viz <https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/5c--Statut-Rady-vlady-pro-zalezitosti-romske-mensiny.pdf>.

⁷ Pozice vytvořená v roce 2001; podrobněji viz: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Projekt_OPZ/Vystupy_projektu/Standard-pozice-rezortnich-koordinatorek-a-koordinatoru-rovnosti-zen-a-muzu.pdf.

⁸ Viz Statut Rady.

⁹ Viz: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/aktuality/rada-vlady-pro-zalezitosti-romske-mensiny-projednala-priority-na-leta-2020--2024-177179/>; rozpracované priority viz: https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/Jednani_Rady/Priority-RVZRM-final.pdf

lidských práv a menšin. Rada také schvaluje (nebo odmítá, jako se stalo ze strany občanských členů Rady v roce 2018¹⁰) text každoroční vládní *Zprávy o stavu romské menšiny v České republice*. V roce 2019 byl text *Zprávy* schválen poté, co byl občanským členům Rady přislíben širší přístup k přípravě metodologie *Zprávy* a byl jim její text poskytnut k doplnění a připomínkám.

Rada zřizuje výbory a pracovní skupiny, které se zabývají především oblastmi spojenými s problematikou sociálního vyloučení. Jediná pracovní skupina ke vzdělávání funguje pravidelně a dlouhodobě. Monitorovací výbor ASZ se také schází pravidelně, ale má ve své agendě především formální schvalování přihlášek obcí do KPSVL a zpráv o činnosti ASZ. V roce 2019 vznikl Výbor pro naplňování SRI¹¹ a občanští členové Rady i zástupci Kanceláře si od něj slibují, že naplní očekávání efektivnějšího plnění nově vznikající SRI. Jeho členové jsou složení ze zástupců rezortů, kteří mají na starosti realizaci jednotlivých opatření SRI; výbor by se měl scházet čtyřikrát do roka.

Činnost Rady závisí z velké části na finančně neohodnocené práci jejích občanských členů, kteří se zapojují do přípravy programu jednání Rady, připravují návrhy usnesení, předsedají výborům a pracovním skupinám Rady a připravují podkladové materiály na jednotlivá jednání. Jejich prestiž je nízká (jak mezi představiteli státní správy tak mezi romskou veřejností)¹² a jejich fluktuace je vysoká; např. během roku 2019 rezignovali 3 členové Rady z různých důvodů od neshod s předsedou Rady a ostatními členy po nedostatek osobní kapacity věnovat se dané funkci.¹³ Kromě toho, že jde o funkci vykonávanou bezplatně a bez většího uznání, výkon funkce omezuje nedostatek odborné podpory (která by měla být poskytována Kanceláři) a to, že výkon funkce je velmi časově náročný. Výběr občanských členů Rady byl dlouho založený na modelu výběru reprezentativních osobností, ne nutně na míře odbornosti člena Rady v konkrétní oblasti. Tento model mohl mít svého času své opodstatnění, v současné době se však ukazuje jako nevyhovující s ohledem na konkrétnější a více veřejně-politické vymezení problémů, kterými se Rada zabývá. Současní občanští členové Rady a představitelé Kanceláře si kladou za cíl učinit výběr příštích členů Rady na odborném základě a tak zvýšit profesionalitu Rady.¹⁴

Akceschopnost Rady závisí z velké míry na činnosti jejího sekretariátu, tj. Kanceláře (podrobněji níže), která organizuje jednání a připravuje podkladové materiály pro členy Rady (kromě další agendy, kterou Kancelář zajišťuje). Kancelář trpí nedostatkem personálních kapacit a podfinancováním, což se projevuje, mimo jiné, v nehonorané práci občanských členů Rady a nedostatku financí na zadávání externích analýz.

V roce 2019 byl schválen nový statut Rady¹⁵ (stejně organizační změny byly přijaty i pro všechny další poradní rady v oblasti ochrany lidských práv). Počet jednání Rady se zmenšil ze čtyř na dvakrát ročně, zjevně kvůli časovému vytížení předsedy Rady, tj. předsedy

¹⁰ Více informací viz: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/zasedani-romske-rady-poprve-vedl-andrej-babis-clenove-pozaduji-vetsi-zapojeni-romu-a-opusteni-paternalistickeho-pristupu>.

¹¹ Statut Rady viz: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/hlasovani-o-schvaleni-statutu-vyboru-pro-naplnovani-strategie-romske-integrace-176629/>.

¹² Členové Rady si stěžují na nedostatek docenění své práce a nepochopení ze strany romské menšiny a zároveň na to, že nejsou bráni vážně svými ministerskými kolegy v Radě.

¹³ Viz: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/jan-balog-rezignoval-na-clenstvi-v-rade-vlady-pro-zalezitosti-romske-mensiny>, <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/martina-horvathova-spoluprace-s-andrejem-babisem-se-neslucuje-s-mymi-moralnimi-zasadami-odchazim-z-romske-rady-vlady>

¹⁴ Jak zmiňovali občanští členové Rady a zástupci Kanceláře v rámci rozhovorů vedených pro tuto zprávu během rozhovorů, které proběhly v období září až listopad 2019.

¹⁵ Viz: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/5c--Statut-Rady-vlady-pro-zalezitosti-romske-mensiny.pdf>.

vlády.¹⁶ Další změna vyplývající z nového statutu znamená, že ředitel Odboru lidských práv a ochrany menšin (Odbor), získal nové kompetence ve vztahu k zmíněným lidskoprávním poradním orgánům. Snížení počtu jednání Rady naznačuje, že od současné vlády nelze očekávat zvýšení pozornosti směrem k problematice začleňování Romů. Tento předpoklad podporuje i další omezování personálních kapacit Kanceláře, viz níže.¹⁷

Státní finanční podpora NNO

Zajištění průběžného financování aktivit je pro romské NNO jedním z největších dlouhodobých problémů. Soukromé nadace se v oblastech začleňování Romů příliš neprofilují a pokud ano, tak především v oblasti poskytování stipendií pro žáky a studenty (popsaných v [druhé zprávě RCM o České republice](#)). Soukromé společnosti většinou nepodporují aktivity cílené na skupiny, které nevyvolávají v široké společnosti empatii, což je přesně případ Romů v České republice¹⁸. To samé platí pro drobné přispěvatele. S ohledem na nedostatek prostředků směřovaných do oblasti začleňování Romů ze soukromých zdrojů, závisí romské NNO na státních dotacích.

S ohledem na důležitost a šíři problémů, kterými se NNO působící v oblasti začleňování Romů zabývají, není dostatečně zajištěno jejich financování. Nejrozšířenějším typem aktivit relevantních NNO je poskytování sociálních služeb a jen několik takových NNO lze považovat za romské s ohledem na jejich zřizovatele a vedení. Žádné NNO neposkytují služby výlučně Romům, ale cílí všeobecně na osoby ohrožené sociálním vyloučením, jejichž významné procento tvoří Romové (jak bylo popsáno v předchozích zprávách RCM o České republice). Financování sociálních služeb je zajišťované především skrze krajské úřady, které získávají finance každoročně ze státního rozpočtu. Způsob, jakým jsou sociální služby financované, způsobuje každoročně problémy s průběžným zajištěním jejich provozu.¹⁹ Způsob zapisování do tzv. Základních krajských sítí sociálních služeb, který je nutným předpokladem pro NNO, aby mohly žádat o financování služeb z krajského rozpočtu, je vnímán NNO jako největší překážka v jejich fungování.²⁰ Jak bylo popsáno v předchozích zprávách RCM, proces registrace služeb do těchto sítí je netransparentní a závisí na často zastaralých krajských strategických plánech, které ne nutně reflektují aktuální situaci a na podpoře vedení konkrétních obcí (tzn. na vztazích NNO s vedením obcí). S ohledem na často, níže popsané, negativní postoje obcí k Romům, není podpora obcí pro konkrétní služby a NNO vždy založená na potřebě a kvalitě poskytovaných služeb. Registrace je platná na tři roky a poté je podrobena novému hodnocení. Nedostatek a výpadky financí, které mají kraje k dispozici na sociální služby, krajské samosprávy často řeší omezením šíře poskytovaných služeb na svém území; jde o dlouhodobý trend. V roce 2019 např. Ústecký kraj oficiálně pozastavil rozšiřování základní sítě služeb, což v praxi znamená, že poskytovatelé služeb nemohou žádat o financování nových služeb ani o navyšování zaměstnanců při poskytování služeb stávajících.²¹ Pro poskytovatele sociálních

¹⁶ Informace zmiňovaná vícerymi mluvčími z řad současných a bývalých občanských členů Rad v telefonních rozhovorech, které proběhly v září 2019 a zástupci Kanceláře během osobního rozhovoru, který proběhl 4. listopadu 2019.

¹⁷ Informace pocházejí od zaměstnanců Kanceláře. Více informací je dostupných k celkovém snižování pracovních míst v rámci celého Úřadu vlády – z odhadovaných 639 zaměstnanců ke konci roku 2019 by jich mělo být 504 v roce 2020; viz: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/babisovi-ministri-navrhli-skrty-kvuli-nimz-prijdou-tisice-lidi-o-praci-82803?dop-ab-variant=100&seq-no=1&source=hp>.

¹⁸ Každoroční výzkum Centra pro veřejné mínění zkoumá, jak vnímá česká veřejnost různé etnické skupiny žijící v České republice. Romové jsou pravidelně etnickou skupinou, kterou česká veřejnost považuje za nejméně sympatickou. Více viz: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4905/f9/ov190415.pdf.

¹⁹ V roce 2019 byly obzvláště viditelné problémy s financováním; viz např.: <https://plus.rozhlas.cz/na-socialnich-sluzby-chybi-2-miliardy-system-financovani-je-spatny-tyrvi-7903687>.

²⁰ Zkušenost organizace poskytující sociální služby.

²¹ Viz např. „Metodika zajištění sítě sociálních služeb Ústeckého kraje“, dostupné z: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1731711.

služeb, kteří jsou schopni zajistit financování služeb z jiných zdrojů, existuje možnost registrovat služby v rozvojové síti služeb na dobu zajištěného financování.

MPSV si je vědomo problémů, které v sobě současný systém financování poskytování sociálních služeb obsahuje a připravuje novelu Zákona o sociálních službách, která by měla vést k zlepšení současné situace.²² Pro NNO poskytující sociální služby by bylo přínosné, pokud by preventivní služby (ve smyslu nestacionárních služeb jako jsou například domovy pro seniory apod.) byly financované a metodicky vedené přímo MPSV. NNO by to umožnilo získat větší míru nezávislosti na krajských úřadech, které často jednají na základě různých místních zájmů a známostí²³. Přínosem by bylo také sjednocení metodologie poskytování služeb, která se nyní liší kraj od kraje, což vede k situacím, ve kterých jsou některé kroky možné na jednom místě, ale neproveditelné na jiném, tj. místo pobytu jednotlivce ovlivňuje rozsah služeb, které mu mohou NNO nabídnout.

Pro NNO, které nejsou poskytovateli služeb, je ještě náročnější najít financování pro svoje aktivity.

MK, MŠMT a Kancelář administrují dotační programy cílené přímo na Romy. MŠMT zaměřuje svoji podporu na romské žáky a studenty ze sociálně vyloučeného prostředí s cílem dosažení základního a sekundárního vzdělání (hlavní příjemci těchto dotací jsou doučovací programy NNO a stipendijní programy administrované školami; k stipendijním programům viz [druhá zpráva RCM o České republice](#)). Jedna z dotačních výzev MŠMT je zaměřená na vzdělávací aktivity národnostních menšin, v rámci které byly v roce 2018 financované dva projekty – jeden z nich zaměřený na propagaci používání romského jazyka mezi dětmi a druhý zaměřený na propagaci výuky romské historie ve školách. NNO, které žádaly o podporu v rámci programu „Podpora integrace romské menšiny“ mají problémy s administrativním procesem dotací – výzvy jsou vyhlášovány velmi pozdě (např. poslední výzva na podávání žádostí o projekty, které mají být realizované v roce 2020, byla zveřejněna na stránkách MŠMT 6. 12. 2019 a uzávěrka přijímání žádostí byla stanovena na 10. 1. 2020), což ponechává žadatelům velmi omezený čas na vytvoření žádosti; informace o výzvě nebývají dostupné; a výsledky podaných žádostí bývají oficiálně komunikovány s velkým prodlením. Výsledky pro projekty, které mají probíhat v průběhu celého kalendářního roku, jsou běžně MŠMT vyhlášovány v červenci toho roku; někteří žadatelé dostávají oficiální vyjádření až na podzim toho roku. NNO, které žádají o financování v rámci tohoto dotačního programu, většinou realizují aktivity cílené na podporu dětí ze sociálně znevýhodňujícího prostředí v jejich vzdělávacích aktivitách, což vyžaduje průběžnou realizaci. NNO se proto většinou rozhodnou, že tyto aktivity budou realizovat i bez toho, zda by věděly, zda dotaci získají či nikoliv. V případě, že je jejich žádost úspěšná, znamená to pro ně předfinancování aktivit, v případě, že ne, jim nezbyvá než nést finanční zátěž proběhlých aktivit.

Dotační programy MK zaměřené na romskou menšinu jsou vypisované s cílem podpory kulturních aktivit romské menšiny a podpory romského jazyka. Přesto, že organizace a účast na kulturních aktivitách mohou být posilující, tyto dotační programy se zvyšováním participace Romů na věcech veřejných nijak nezabývají.

Dotační program administrovaný Kanceláří, který je určený pro NNO, se nazývá „Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce“. Cílem projektů podpořených v rámci tohoto dotačního programu by mělo být „... poskytnout podporu a pomoc Romům s cílem

²² *Východiska pro systémovou změnu financování a další úpravy sociálních služeb*, dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/wp-content/uploads/2019/06/V%C3%BDchodiska-pro-syst%C3%A9movou-%C3%BApravu-financov%C3%A1n%C3%AD-a-dal%C5%A1%C3%AD-n%C3%A1vrhy-na-%C3%BApravu-soci%C3%A1ln%C3%ADch-slu%C5%BEb-verze-10.-%C4%8Dervna-2019.pdf>

²³ Pro detailnější informace o dopadu aktuálního mechanismu financování poskytování sociálních služeb na schopnost NNO angažovat se v nezávislých advokačních činnostech, viz první zpráva RCM.

předcházet sociálnímu vyloučení a odstraňovat jeho důsledky“²⁴. Tento dotační program je jasně zaměřený na Romy žijící v sociálním vyloučení a schází mu větší důraz na ochranu lidských práv, antidiskriminaci, emancipaci či politickou participaci.

Dva další dotační programy, které Kancelář administruje, jsou určené pro obecní programy terénní práce a na financování pozic krajských koordinátorů pro romské záležitosti. Svoji zvláštní výzvu má podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.

Dotační programy Kanceláře zmíněné výše mají relativně nízké finanční krytí (viz tabulka níže). Granty jsou poskytovány na dobu jednoho roku; finanční prostředky by měly být úspěšným žadatelům zaslány do konce března relevantního roku (případně část sumy do 31. 3. a část do 30. 9., pokud je vyplácení dotace rozdělené do dvou fází)²⁵, ale stává se běžně, že žadatelé na konci března ještě neznají oficiální výsledky.²⁶ Projekty podpořené v těchto programech si navíc musí zajistit 30% kofinancování, což není pro NNO vždy jednoduchý úkol (jak bylo zmíněno výše).

Kapitoly státního rozpočtu	Rok 2018 (v Kč)
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	
1. Podpora integrace romské komunity	12 800 000
2. Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol	5 851 295
3. Podpora vzdělávacích aktivit národnostních menšin	415 106
Ministerstvo kultury	
4. Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin	1 230 000
5. Podpora integrace příslušníků romské menšiny	1 972 495
6. Podpora regionálních kulturních tradic	100 000
7. Podpora rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin	3 219 000
8. Podpora rozvoje významných kulturních aktivit církví a náboženských společností	30 000
9. Oblast profesionálního hudebního umění	600 000
10. Činnost Muzea romské kultury v Brně	25 500 990
11. Výkup areálu velkovýkrmny prasat v Letech ²⁷	450 814 800
Úřad vlády ČR	
12. Kancelář Rady	159 672
13. Dotační program Podpora terénní práce	11 203 115
14. Dotační program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce	11 992 739
15. Dotační program podpora koordinátorů pro romské záležitosti	5 523 805
16. Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků	646 830
Celkem	81 245 047
Celkem (se započítáním částky na výkup velkovýkrmny vepřů v Letech)	532 059 847

Zdroj: Přehled finančních prostředků za rok 2018 použitých ze státního rozpočtu na podporu romské integrace (podle Zprávy o stavu romské menšiny za rok 2018)

²⁴ Viz např. <https://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dotace/prevence/vyhlaseni-dotacniho-rizeni-na-rok-2020-v-ramci-dotacniho-programu-prevence-socialniho-vyloucení-a-komunitni-prace-175501/>.

²⁵ Viz: *Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy*.

²⁶ Pro více informací viz: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=943&conn=9346&pg=1>

²⁷ Podrobněji viz první zpráva RCM o České republice, kapitola Anticiganismus.

Na to, že začleňování Romů není prioritou české vlády, lze usuzovat i z výše finančních prostředků alokovaných pro NNO ze státního rozpočtu (viz tabulka níže). Z oblastí podpory pro NNO vyčnívá především částka, kterou vláda distribuuje na aktivity v oblasti sportu; oblasti, v rámci které nejsou vznašeny žádné podmínky ve směru přijímání inkluzivních opatření realizovaných aktivit.

Název hlavní oblasti	Odhad objemu finančních prostředků 2019	Odhad objemu finančních prostředků 2020
Boj s korupcí	2 900 000	4 000 000
Bydlení	7 820 212	0
Děti a mládež	264 424 854	283 194 100
Kultura	24 207 040	24 712 000
Národnostní menšiny	15 039 000	15 039 000
Ochrana spotřebitele	19 000 000	19 000 000
Ostatní (nezařazené)	21 661 792	41 000 000
Péče o zdraví a zdravotní prevence	42 000 000	28 500 000
Protidrogová politika	0	0
Rizikové chování	14 350 000	12 000 000
Rodinná politika	96 500 000	120 000 000
Romská menšina	25 875 000	25 625 000
Rovné příležitosti žen a mužů	4 100 000	2 100 000
Sociální služby	117 698 000	164 200 000
Tělesná výchova a sport	4 596 757 023	4 734 000 000
Vzdělávání a lidské zdroje	1 232 590	1 800 000
Zahraniční aktivity	191 415 769	181 400 000
Životní prostředí a udržitelný rozvoj	23 000 000	23 000 000
CELKEM	5 467 981 280	5 679 570 100

Zdroj: Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči NNO pro rok 2020 ²⁸

Český neziskový sektor oceňuje grantový mechanismus EHP a Norských fondů ²⁹, především s ohledem na zaměření financování i na watchdogové a advokační projekty. NNO však vnímají jako nerovné podmínky kofinancování – příjemci z řad veřejné správy si mohou nárokovat 100% financování, kdežto NNO musí zajistit 10% kofinancování. Těchto 10% může být pro NNO problematických, jelikož výzvy z jiných zdrojů v podobném duchu nejsou vyhlášené a soukromé zdroje, jak bylo popsáno výše, v oblasti začleňování Romů chybí. Zároveň může být vnímané jako překážka to, že výzvy nejsou orientované na menší projekty. To platí i pro výzvy v rámci ESIF ³⁰, které se orientují na větší projekty. V oblasti poskytování sociálních služeb se menší organizace zúčastňují např. projektů krajských samospráv. Všeobecně lze shrnout, že malé organizace bojují s nedostatkem financí a nedostatečnou podporou ze strany státní i veřejné správy.

²⁸ Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/aktuality/hlavni-oblasti-statni-dotacni-politiky-vuci-nno-pro-rok-2020-176307/>. Viz také: *Rozbor financování nestátních neziskových organizací z veřejných rozpočtů v roce 2016*, dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/rozbor-financovani-nestatnich-neziskovych-organizaci-168259/>.

²⁹ <https://eeagrants.org/>

³⁰ https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/european-structural-and-investment-funds_en

KOORDINACE POLITIK A INTEGROVANÉ PŘÍSTUPY

SRI by měla sloužit jako dokument, který umožňuje integrovaný přístup k začleňování Romů a Národní kontaktní místo pro integraci Romů (NKMIR) by mělo v této věci sloužit jako koordinační centrum. Agendu NKMIR zajišťuje Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny, nemá však dostatečný rozpočet ani personální zajištění, aby tuto svoji funkci mohla efektivně vykonávat

Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny

Kancelář je administrativní složkou Odboru lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády. Celý Odbor trpí dlouhodobým trendem oslabování své operační kapacity, jak ilustruje průběžný úbytek počtu jeho zaměstnanců. Zmenšování počtu pracovních míst ve státní správě je obecný trend v rámci aktuálního politického vedení země.³¹

V posledních dvou letech došlo k poklesu počtu zaměstnanců Kanceláře o polovinu. Aktuálně má kancelář 6 pracovních míst, z toho jedno neobsazené (tj. v Kanceláři pracuje 5 zaměstnanců). Kromě povinností spojených s výkonem sekretariátu Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a NKMIR, Kancelář zajišťuje také agendu sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny (agendu, jejíž naplňování zabere, dle vyjádření zástupců Kanceláře, jeden a půl plného úvazku). Jeden zaměstnanec se věnuje výhradně administraci dotací poskytovaných Kanceláři (s tím, že další zaměstnanec vypomáhá s dotační agendou v nejvytíženějších obdobích roku). To znamená, že v Kanceláři zbývají méně než tři zaměstnanci, kteří jsou zodpovědní za agendu sekretariátu Rady; zabezpečení fungování jejich výborů a pracovních skupin; metodické vedení krajských koordinátorů a lokálních poradců; přípravu každoroční *Zprávy o stavu romské menšiny*; nebo sledování a připomínkování relevantní legislativy. Není tedy překvapující, že implementace SRI trpí nedostatečnou koordinací mezi orgány zodpovědnými za jednotlivé cíle a opatření a samotná implementace stagnuje.

Kromě nedostatečné personální kapacity k pokrytí agendy Kanceláře, trpí agenda začleňování Romů významnou fluktuací zaměstnanců, což nepříspěvá k zajištění kontinuity práce Kanceláře. Pouze jeden zaměstnanec je romského původu a úřad nepodniká žádné systematické kroky, které by mohly Romy motivovat k práci pro Kancelář.

Pracovní kapacita Kanceláře přímo ovlivňuje fungování Rady a jejich výborů a pracovních skupin (např. i počet setkání výborů a skupin). V Kanceláři není dostatečný počet zaměstnanců, kteří by se mohli zabývat zajištěním administrativních, logistických a obsahových náležitostí nutných ke svolání a průběhu jednotlivých setkání.³² Zaměstnanci Kanceláře by měli připravovat také podkladové materiály k jednáním Rady a nemohou se přitom spolehnout na využití externích sil, jelikož rozpočet Kanceláře je velmi nízký.

Nedostatek kapacity Kanceláře se dále projevuje v nedostatečné komunikaci z její strany – informace o Radě a jejích jednáních, o práci Kanceláře nebo SRI a její implementaci nejsou nijak výrazně šířeny ani mezi odbornou ani mezi širší veřejnost (některé informace jsou publikovány na stránkách Úřadu). I tento problém přispívá k nepochopení funkce a práce Rady mezi (romskou) veřejností, což dále prohlubuje nízkou prestiž Rady a velmi slabé povědomí veřejnosti o existenci a obsahu SRI a problémů spojených s její implementací.

Schopnost Kanceláře efektivně koordinovat implementaci SRI je ovlivňována také její nepřilíživou politickou pozicí. Oblast ochrany lidských práv a národnostních menšin, pod kterou oblast záležitostí romské menšiny spadá, je zaštitěna pozicí zmocněnce pro lidská

³¹ K celkovým změnám v počtu zaměstnanců Úřadu vlády viz: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/babisovi-ministri-navrhli-skrty-kvuli-nimz-prijdou-tisice-lidi-o-praci-82803?dop-ab-variant=100&seq-no=1&source=hp>.

³² Informace pocházející z rozhovorů s členy Rady a bývalých zaměstnanců Odboru lidských práv ÚV.

práva. Zmocněnec je pověřený vládou dohledem nad agendou související s ochranou lidských práv. V posledních dvaceti letech pod třemi různými vládami existovala i pozice ministra pro lidská práva. Aktuální uspořádání je platné od roku 2018, i když podobné existovalo již dříve. Záleží tedy vždy na aktuální vládě, jaký (a jestli vůbec) systém politického krytí agendy lidských práv a ochrany národnostních menšin zvolí. Časté střídání tohoto uspořádání samozřejmě agendě neprospívá. Aktuálně je tedy politické krytí zajištěno pozicí zmocněnce pro lidská práva a administrativní zázemí poskytují zaměstnanci Odboru. Nejde o pozici, která by dávala do rukou zmocněnce/Odboru/Kanceláře výraznější moc při jednáních s jednotlivými ministerstvy ohledně implementace SRI.

Koordinace

Kapacita Kanceláře a její postavení v systému státní správy přímo ovlivňuje status SRI mezi ostatními vládními strategickými dokumenty a možnosti její efektivní implementace.

SRI do roku 2020 je, pokud vůbec, zmiňována ostatními vládními dokumenty jen velmi stručně a formálně, nejde o strategický dokument, který by byl pravidelně využívaný státními orgány.³³ Propojení a koordinace s ostatními dokumenty jsou velmi slabé. V případech, kdy některý státní orgán připravuje strategický dokument, který je ze své podstaty relevantní pro začleňování Romů, bývá Kancelář spíše oslovována pouze k připomínkování hotového dokumentu, než že by byla aktivně zapojována do celého procesu tvorby dokumentu.

Úskalím meziresortního dokumentu, jako je SRI, je lehkost, s jakou, bez existence pravidelných a systematických upomínek, ministerstva zapomínají na své povinnosti ze SRI plynoucí. Zjevné to je například z každoročních zpráv o plnění indikátorů implementace SRI³⁴; jednotlivými ministerstvy vykazovaná opatření často přímo nijak se začleňováním Romů nesouvisí (jak bylo popsáno v předchozích zprávách RCM). Pravidelná komunikace mezi Kanceláři a jednotlivými ministerstvy probíhá na jednání Rady (jejímiž členy jsou také zástupci relevantních ministerstev) a jednou ročně při sestavování zprávy o naplňování SRI. Kancelář a občanskí členové Rady si slibují zlepšení od fungování nově vytvořeného Výboru pro implementaci SRI (viz výše).

Kancelář aktuálně pracuje na přípravě nové SRI. Dokument je připravovaný bez širších systematických konzultací a bez systematické koordinace s ostatními vznikajícími strategickými dokumenty. Příprava probíhá na administrativní úrovni a nová strategie bude vycházet především z té stávající. Kancelář poskytuje dokončené návrhy kapitol odborníkům ke komentáři, především v rámci výborů a pracovních skupin Rady a skrz občanské členy Rady; je otevřená i komentářům od dalších odborníků, pokud o to sami projeví zájem; a aktivně spolupracuje s dalšími veřejnými orgány, jako je např. ASZ nebo Úřad veřejného ochránce práv. Kancelář plánuje širší konzultace skrz své webové stránky po dokončení celého návrhu nové SRI.

Poznámka k všeobecným a specifickým na Romy cíleným přístupům

S ohledem na přetrvávající bariéry efektivní implementace SRI a s ohledem na fakt, že oblast, která je nejvíce reflektovaná veřejnými politikami v souvislosti se začleňováním Romů, je i nadále problematika sociálního vyloučení (a kterému se věnuje především ASZ), otázky neefektivnějších přístupů k zlepšení situace Romů v ČR se neustále znovu vynořují.

Nedostatek spolehlivých dat členěných podle etnicity znesnadňuje efektivní implementaci politik začleňování Romů a možnost hodnocení jejich dopadu (jak bylo rozebráno již v předchozích zprávách RCM). Nedostatek dat je také často používán jako výmluva ze

³³ Informace zaznívající v rozhovorech se zaměstnanci státní správy, které proběhly v období září – listopad 2019; pro porovnání se strategickými dokumenty s větší silou viz např. Strategie sociálního začleňování (MPSV), Vzdělávání 2020 (MŠMT) nebo Strategie regionálního rozvoje (MMR).

³⁴ Viz: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/zprava-o-stavu-romske-mensiny-v-ceske-republice-za-rok-2018-177049/>.

zodpovědnosti relevantních veřejných institucí. Co se ESIF týká, pouze gestor OP VVV (tj. MŠMT) sbírá kvalifikované odhady počtu účastníků romského původu jednotlivých projektů, ale tato data nejsou veřejně používána. MŠMT také provádí každoroční sběr odhadu počtu romských žáků, který je však některými učiteli a řediteli považován za problematický (především s ohledem na způsob identifikace romských žáků třetí osobou) a dochází i k výzvám k jeho bojkotu.³⁵ ASZ se snaží brát v potaz národnostní složení lokalit, ve kterých působí a to především skrze vstupní situační analýzy. Aktuálně probíhá také pilotní analýza dopadů aktivit projektů souvisejících s KPSVL specificky na Romy (v Brně a Ostravě). V nadcházejícím období bude nejdůležitější iniciativou v oblasti sběru etnických dat projekt implementovaný Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí, v rámci kterého by měla být vytvořena metodika pro sběr etnických dat a měl by proběhnout i samotný sběr dat. Projekt bude financovaný z EHP a Norských fondů a je aktuálně ve své úvodní fázi.

Nejistota ohledně zaměření veřejných politik začleňování Romů se projevuje i v tom, do jaké míry dochází k průběžným příklonům k všeobecnému zaměření či cílení specificky na Romy jako rámců politik. Jsme si vědomi zahrnujícího přístupu „explicitního, ale ne výlučného“ zaměření všeobecných politik, i přesto považujeme za poučné shrnout zde stručně argumenty příklánějící se k zaměřování veřejných politik specificky na Romy a těch, které považují za účelnější všeobecné rámcování.

Argumenty zastánců upozadění explicitního cílení opatření na Romy zmiňují neochotu samospráv provádět jakékoliv politiky, které by měly za jmenovatele začleňování Romů. Zaměření všeobecně na diskurs sociálního začleňování potom umožňuje realizaci proinkluzivních opatření i v prostředí, která jsou jinak k Romům nepřátelská. Tam, kde by byl návrh veřejněpolitického opatření zaměřený specificky na řešení situace Romů bez zamyšlení odmítnut, může mít možná šanci návrh formulovaný jako opatření sociální inkluze s širší cílovou skupinou. Obavy plynou i z možného alokování prostředků specificky na začleňování Romů – kvantifikování sum určených speciálně na integraci Romů by mohlo zažehnout a prohloubit další negativní projevy směrem k Romům, k NNO, které se začleňováním Romů zabývají, i k veřejným politikám implementovaným v této oblasti. Zaměření politik sociální inkluze specificky na Romy by mohlo přispět k dalšímu prohlubování vnímání romské menšiny pouze skrz optiku sociálního vyloučení a jejich ztotožňování s problémy chudoby; vnímání, v jehož logice je romská identita sama o sobě sociálním znevýhodněním.

Argumenty zaznívající za explicitnější cílení financování a politik na Romy se zakládají na faktu, že sociální vyloučení se nepoměrně více dotýká Romů, než celkové populace a že cílová skupina všech osob, které se nacházejí/ jsou ohroženi sociálním vyloučením je příliš široká a všeobecné politiky nedokážou zaručit, že budou mít žádaný efekt i pro Romy. Stále totiž přetrvávají obavy, že Romové z všeobecných politik netěží tolik, jako neromové. Tato kritika se ozývá i v souvislosti s KPSVL (viz [první zpráva RCM o České republice](#)) – s ohledem na neochotu samospráv angažovat se v začleňování Romů, je otázkou, zda z projektů v rámci KPSVL Romové těží odpovídajícím způsobem (zkušenosti NNO naznačují, že ne). Některé NNO by proto považovaly za prospěšné, pokud by existovaly v nadcházejícím programovém období ESIF i výzvy zaměřené specificky na Romy jako cílovou skupinu.

Pokud mají mít Romové užitek z jakýchkoliv veřejněpolitických opatření, je nezbytné, aby se v České republice začal klást větší důraz na zajištění rovných příležitostí, na boj s diskriminací a segregací (podrobněji viz [předchozí zpráva RCM](#)). Zaměření se na antidiskriminaci a desegregaci se navíc v českém prostředí jeví jako nejschůdnější cesta, jak se zaměřit na bariéry, s kterými se Romové specificky potýkají a zároveň minimalizovat riziko dalšího prohlubování rasismu, který mají politiky cílené specificky na Romy potenciál

³⁵ Pro podrobnější informace o postojích některých pedagogů a ředitelů škol viz: <https://www.pedagogicka-komora.cz/2019/09/skoly-by-nemely-pristoupit-na-scitani.html#more>.

rozdýmchat, s ohledem na velmi rozšířenou logiku, že by nebylo spravedlivé, aby Romové dostali něco, co neromové ne.

IMPLEMENTACE STÁNTÍCH POLITIK NA LOKÁLNÍ ÚROVNI

SRI je vládní dokument, závazný pouze na centrální úrovni. Místní a krajská samospráva mají v České republice výraznou míru autonomie (jak bylo podrobněji rozebráno v předchozích zprávách RCM) a jsou velmi citlivé na situace, ve kterých mají pocit, že je jejich autonomie nabourávána. Samosprávy si velmi cení svých pravomocí a kontroly, kterou mají nad svým územím, méně jsou ale připravené převzít zodpovědnost za všechny své obyvatele. To ilustruje například situace okolo návrhu zákona o sociálním bydlení, proti kterému samosprávy aktivně vystupovaly, nedá se však říct, že by se masivněji chopily iniciativy a že by v posledních letech docházelo k hromadnému řešení nedostatku dostupného bydlení na lokální úrovni (viz [druhá zpráva RCM o České republice](#)). Mnohé samosprávy se stále ještě domnívají, že mohou své nechtěné obyvatele (tj. většinou Romy žijící v sociálním vyloučení) zkrátka vypudit ze svého území; stručně takové přístupy popisujeme níže. Nejrozšířeněji používaným opatřením v tomto duchu byla v poslední době možnost lokálně omezit vyplácení doplatku na bydlení (podrobněji viz druhá zpráva RCM). Některé samosprávy ve svém úsilí o vyhnání nevíтанých obyvatel jdou až tak daleko, že zavírají či bourají obydlená obyvaná Romy žijícími v sociálním vyloučení.

Příklady jednání obcí, která jsou v rozporu se záměrem SRI

Karviná je obec, která dlouhodobě otevřeně jedná proti začleňování a tedy proti účelu SRI; místní samospráva se skrze své asociální jednání a způsob, jakým o něm informuje, snaží zároveň sbírat body mezi neromskými obyvateli města. V nedávné době se představitelé Karviné vydávali za doprovod městské policie do bytů, kde žijí Romové (často s kamerou místních médií za zády) a kontrolovali plnění podmínek nájemních smluv – v městských i soukromých bytech. Primátor Karviné se také demonstrativně těchto aktivit zúčastňuje.³⁶

Slaný, město, které implementuje KPSVL, a které podepsalo memorandum o spolupráci s ASZ, ve kterém se přihlásilo k inkluzivním opatřením, se přidalo k vlně samospráv, které vyhlásují lokality, v kterých nelze nově vyplácet doplatky na bydlení a adresy, které město za takové vyhlásilo, zahrnovaly i adresy městských bytů určených pro sociální bydlení a městské ubytovny.³⁷

Je zde však třeba zdůraznit, že zároveň v poslední době roste počet samospráv, jejichž přístup se mění a které se hlásí k potřebě sociální inkluze a realizují opatření k ní směřující. Stále je tak rozhodujícím faktorem politická vůle jednotlivých představitelů samospráv, což znamená mimo jiné, že mechanismy nastavené jedním vedením samosprávy se po volbách mohou radikálně proměnit. V tomto smyslu docházelo v roce 2019 ke střetům ohledně brněnského programu sociálního bydlení.³⁸

Nedostatek politické vůle zabývat se začleňováním Romů je velmi rozšířený (jak bylo popsáno v předchozích zprávách RCM) a, s ohledem na nezáměr politiků působících na celostátní úrovni, představitelé samospráv necítí žádný tlak, aby se k této oblasti konstruktivně postavili. Začleňování Romů není ani vnímané místními a regionálními politiky jako téma, které by jim mohlo přinést popularitu a k tlaku nedochází ani ze strany

³⁶ Viz: <https://www.karvina.cz/deje-se/bezpecna-karvina-kontroly-probihaji-opakovane> a https://karvinsky.denik.cz/zpravy_region/chces-u-nas-bydlet-nejprve-si-te-proklepeme-20180630.html. Skutečnost, že městská policie může vykonávat takové kontroly i v soukromých bytech byla umožněna smlouvou s místním největším poskytovatelem bydlení, společností Residomo, která má s místní samosprávou dobré vztahy. Residomo navíc přistoupilo k bourání bytových domů obývaných především Romy ohroženými sociálním vyloučením. Podrobněji viz: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/karvina-bourani-domu-residomo_1904100620_tec.

³⁷ Informace komunikované členem koalice RCM obeznámeným se situací během osobního rozhovoru v říjnu 2019; viz také: <https://www.meuslany.cz/opatreni-obecne-povahy-stanoveni-oblasti-se-zvysenym-vyskytem-socialne-nezadoucich-jevu-na-uzemi-mesta-slany/d-62887/p1=34959>

³⁸ Viz např.: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/2913884-brno-poskytne-dvacet-socialnich-bytu-podle-protestujicich-na-zastupitelstvu-je-malo>.

romských voličů, kterých je nepoměrně málo (podrobněji viz [první zpráva RCM o České republice](#)). Je proto zásadní zaměřit pozornost na zvyšování účasti Romů ve volbách i jako nástroje podněcování místních inkluzivních politik. Například situace v Náchodě po posledních volbách do místního zastupitelstva dobře ilustruje dopad zvýšení voličské účasti Romů. Místní romská aktivistka se rozhodla přesvědčit Romy, aby volili a tvrdí, že místní zvolení zastupitelé si zvýšení romské volební účasti všimli a v důsledku se začali více zajímat o problémy, kterým v Náchodě Romové čelí. Aktivisté a NNO nemusí být jediní, kdo mohou hrát roli ve zvyšování voličské účasti; jak ústřední veřejná správa, tak samospráva může alespoň např. důkladněji informovat o procesu voleb a podněcovat voliče k účasti na volbách se zaměřením na oblasti s nejnižší voličskou účastí.

Samospráva a začleňování Romů

SRI si uvědomuje, že její cíle nemohou být naplněny bez zapojení samospráv: „*Strategie romské integrace staví kraje a obce do role realizátorů opatření; bez zapojení krajů a obcí by zůstala Romská strategie 2020 z větší části pouze dokumentem pro archiv.*“³⁹

Jediným systematickým opatřením, jak zapojit místní a krajské samosprávy do realizace SRI, je existence pozic regionálních koordinátorů pro romské záležitosti a romských poradců při obcích. Tyto pozice jsou považovány za „základní implementační strukturu integrace Romů v České republice“⁴⁰ (podrobnější informace viz [první](#) a [druhá](#) zpráva RCM o České republice). Pozice krajských koordinátorů jsou částečně financované ze státního rozpočtu skrz dotace administrované Kanceláří, která zároveň zajišťuje i jejich metodické vedení. Sumy, o které mohou krajské úřady na zajištění pozice koordinátora žádat (500,000 Kč na rok) jsou určeny na pokrytí všech nákladů spojených s výkonem této pozice, které však celé nepokryjí. Krajské samosprávy musí najít i další zdroje financování těchto pozic. Zřejmě i z tohoto důvodu jen menšina koordinátorů (tři ze čtrnácti) vykonává tuto funkci na plný úvazek; většina má na starosti ještě další agendy (typicky věci týkající se národnostních menšin a cizinců). Průměr úvazků koordinátorů, které jsou věnovány záležitostem romské menšiny, byl v roce 2018 něco přes polovinu úvazku.⁴¹ Co se výkonu pozice a počtu romských poradců při obcích týká, nedošlo v posledních letech k výraznějším změnám (podrobněji viz [první zpráva RCM](#)) a úvazky, které jsou věnované agendě související s romskou menšinou, jsou zanedbatelné (v průměru méně než čtvrtinový úvazek).

Ministerstvo vnitra (MV) disponuje možnostmi kontrol výkonu přenesené působnosti samospráv a tak by mohlo vcelku výrazně přispívat k sledování a řešení diskriminačních a segregačních opatření, ke kterým se některé samosprávy uchylují. V roce 2018 Odbor veřejné správy, dozoru a kontroly MV provedl hodnocení pravidel přidělování městských bytů a nabídl městům a obcím, u kterých odhalil existenci diskriminačních pravidel, metodické vedení směřující k nápravě.⁴² Toto hodnocení proběhlo na základě úkolu, který MV stanovila Strategie boje proti sociálnímu vyloučení. Odbor veřejné správy MV by mohl také systematicky monitorovat, jakým způsobem města a obce určují spádové oblasti pro základní školy, které často přispívají k segregaci ve vzdělávání (jak bylo popsáno v předchozích zprávách RCM). S ohledem na způsob zadání zmíněného hodnocení pravidel přidělování městských bytů by zřejmě bylo nejlepší, kdyby MV dostalo zadání např. ve formě úkolu v nové SRI.

Agentura pro sociální začleňování

Od svého vzniku byla ASZ nejdůležitějším prostředkem veřejných politik sociálního začleňování na místní úrovni. Bohužel je však její činnost založená na projektech a ne na

³⁹ SRI, cíl 11.

⁴⁰ Viz *Informace o naplňování SRI v roce 2018*.

⁴¹ *Zpráva o stavu romské menšiny v České republice za rok 2018*.

⁴² Viz *Informace o činnosti Odboru veřejné správy dozoru a kontroly Ministerstva vnitra České republiky za rok 2018*; dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/sborniky-odboru-verejne-spravy-dozoru-a-kontroly.aspx>.

pravidelném financování ze státního rozpočtu a tak nemůže pokrýt celé území České republiky⁴³ a obsahové zaměření její činnosti závisí také na zaměření schválených a realizovaných projektů. ASZ se snaží motivovat samosprávy, aby implementovaly inkluzivní opatření v rámci vlastních aktivit. Lákadlem pro samosprávy by měla být možnost žádat o granty v rámci ESIF. Základní koordinaci s implementací SRI zajišťují lokální poradci ASZ, kteří bývají v kontaktu s krajskými koordinátory a romskými poradci. Kromě spolupráce s konkrétními místními samosprávami ASZ spolupracuje také s krajskými samosprávami, které formulují regionální strategie sociálního začleňování. Tři (ze čtrnácti) krajských samospráv aktuálně spolupracují na projektu s ASZ. Několik krajů v posledních letech přijalo i krajské SRI.

Lokální iniciativy jako je KPSVL a Místní akční skupiny (struktury implementující CLLD)⁴⁴ jsou ze své podstaty spíše vysoko-prahovými uskupeními, které mají v centru pozornosti samosprávy a důležité místní hráče. KPSVL ani MAS v sobě nemají obsažené mechanismy začleňování méně silných organizací či aktivizace Romů, o to méně těch, kteří žijí v sociálním vyloučení. O členství v KPSVL rozhoduje samotné lokální partnerství; ASZ a její lokální poradci hrají spíše roli průvodců souvisejícími procesy a mohou samosprávám dávat ke zvážení svá doporučení. Pokud chtějí dovést samosprávu k implementaci inkluzivních opatření, snaží se jednat spíše opatrně, především s ohledem na výše zmíněnou neochotu samospráv. V tomto kontextu ASZ považuje za komunikační výhodu svoje zaměření na sociální začleňování jako takové, protože, jak již bylo zmíněno, samosprávy jsou méně ochotné přijímat kroky k realizaci politik zaměřených specificky na začleňování Romů. Od ledna 2020 bude ASZ administrativně součástí Ministerstva pro místní rozvoj, je však příliš brzy na posouzení dopadů tohoto přesunu na její působení.

Někteří představitelé občanské společnosti kritizují ASZ kvůli formalistickému, úřednickému přístupu k sociální inkluzi a opomíjení jejího lidskoprávního rozměru. ASZ například pokračuje ve spolupráci i s obcemi, které lokálně omezují výplatu doplatku na bydlení (podrobněji viz druhá zpráva RCM). ASZ doporučuje městům a obcím, aby tak nečinily, ale nepovažuje za konstruktivní, aby s těmito lokalitami přímo zastavila spolupráci, i s ohledem na fakt, že jde stále ještě o legální opatření.

Nabízí se otázka, kdo by v České republice mohl lokálním politikům připomínat lidskoprávní dimenzi problémů, kterým Romové čelí. ASZ se snaží udržet spolupráci i s obcemi, které se lidskoprávním rozměrem inkluze nezabývají; NNO, které poskytují služby, potřebují být s představiteli samospráv zadobře, aby získaly na své aktivity finance (jak bylo popsáno výše i v první zprávě RCM); romští poradci na obecní úrovni jsou zaměstnanci samosprávy, v jejichž agendě tvoří tzv. romské záležitosti jen zanedbatelnou část a jen o něco lépe jsou na tom krajské koordinátory (podrobněji viz výše). Jak již bylo jednou zmíněno výše, je bezpodmínečně nutné, aby se sami Romové více angažovali ve věcech veřejných a prvním krokem by mohla být koncentrovaná snaha o zvýšení voličské účasti Romů. Aktivnější romská politická participace je zásadní pro podporu začleňování Romů na lokální úrovni ve všech jejích dimenzích.

⁴³ Podle výroční zprávy ASZ za rok 2018 bylo v roce 2018 35% sociálně vyloučených lokalit pokryto prací ASZ a podle informací na webových stránkách agentury 55% na konci roku 2019. Viz: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/dokument/2018-vyrocní-zpráva-agentury-pro-socialni-zaclenovani/> a <https://www.socialni-zaclenovani.cz/>.

⁴⁴ Romské NNO, které spolupracují s MAS, si velmi pochvalují mechanismy jejich fungování. I přesto je nerealistické očekávat masivnější využívání MAS jako prostředníků začleňování Romů s ohledem na to, že většina obcí a dalších aktérů místního rozvoje nepovažují začleňování Romů za nejdůležitější oblast svého zájmu. Zároveň, financování MAS není nastavené na projekty většího rozsahu. Informace o MAS viz: <http://nsmas.cz/>.

DOPORUČENÍ

Participace

1. Státní správa by měla vytvořit systematický program s cílem zvýšit počet státních zaměstnanců romského původu (např. skrze stáže, vytvoření pozic manažerů diversity, opatření afirmativní akce atd.).
2. Politické strany by měly cíleně oslovovat a podporovat romské kandidáty v lokálních volbách tak, aby pomohly zvýšit politické zastoupení Romů na lokální úrovni.
3. Kancelář Rady vlády pro romské záležitosti by měla podporovat občanské vzdělávání a kampaně s cílem zvýšení volební účasti mezi Romy a to skrze vlastní aktivity nebo dotační programy, které administruje.
4. Stát by měl investovat do navyšování kapacit romské mládeže, se speciálním důrazem na mladé romské ženy, aby vstupovali do místních samospráv.

Rada vlády pro záležitosti romské menšiny a Kancelář Rady

5. Kritéria výběru občanských členů Rady by měla být založená na odbornosti tak, aby byli členové Rady schopní přicházet s kvalitními návrhy a aby byli odborně rovnými partnery svým ministerským protějškům.
6. Rada by měla zúžit záběr svého zaměření a odůvodnit výběr priorit i širší veřejnosti.
7. Občanští členové Rady by měli být za svoji práci honorováni s ohledem na to, že členové Rady ze státní správy práci v Radě vykonávají ve svém pracovním čase.
8. Předseda vlády, s ohledem na svoji předsedající funkci v Radě, by měl zajistit, aby se stanoviska a doporučení Rady promítala do konkrétních politik a garantovat, aby úkoly, které Rada stanoví jednotlivým orgánům státní správy, byly řádně implementovány.
9. Rozpočet Kanceláře by měl být navýšen tak, aby mohla zadávat analýzy a další externí práce a tak zvýšit kvalitu podkladových materiálů Rady.
10. Počet zaměstnanců Kanceláře by měl být navýšen tak, aby byli schopni kvalitně obsáhnout celou agendu, která jim byla svěřena.
11. Odborníci zasedající v Radě by měli mít k ruce partnery z řad zaměstnanců Kanceláře, kteří se orientují v daných tématech a kteří by byli schopni připravovat kvalitní materiály na jednání Rady.
12. Kancelář by měla pravidelněji a efektivněji informovat veřejnost o aktivitách Rady, Kanceláře a související agendě s cílem zvýšit veřejné povědomí o Radě a SRI.

Státní dotační programy

13. Rozhodnutí, stejně jako samotné financování, o schválení projektů ze státních dotačních programů určených pro NNO by mělo být doručeno příjemcům v čase tak, jak je uvedeno v dokumentu *„Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy“*.
14. Rozpočet dotací poskytovaných ze státního rozpočtu na integraci Romů by měl být navýšen s cílem zvýšení dopadu schválených projektů
15. Mechanismus dotací poskytovaných ze státního rozpočtu NNO by měl být založen na víceročním financování, které by poskytlo NNO více stability a možnost plánovat aktivity v dlouhodobější perspektivě.

Koordinace

16. Ministerstva relevantní pro implementaci SRI by měla vyčlenit zaměstnance, kteří by byli zodpovědní za úkoly implementace SRI jednotlivých ministerstev a kteří by průběžně hodnotili pokrok průběhu plnění úkolů.
17. Kancelář by měla být aktivně zapojená do tvorby strategických dokumentů ostatních orgánů státní správy (např. aktuálně akční plány Strategie sociálního začleňování MPSV) a každý takový dokument by měl být předložený Kanceláři k posouzení možného dopadu na Romy.
18. Kancelář (jako koordinační orgán SRI) a Odbor sociálního začleňování MPSV (jako koordinační orgán Strategie sociálního začleňování) by měly intenzivně spolupracovat tak, aby byly podobné body obou strategií propojené. Měla by být prozkoumána i možnost spojení SRI se Strategií sociálního začleňování.

Zajištění dopadu všeobecných politik na Romy

19. Vláda by se měla jasně postavit za principy inkluze a desegregace a podle toho také veřejně vystupovat.
20. Český statistický úřad by měl zohlednit etnicitu ve svých pravidelných výzkumech (např. SILC nebo VŠPS/LFS).
21. Projektové výzvy (jak programů financovaných ze státního rozpočtu, tak ESIF) by měly používat indikátory výkonnosti jako motivaci k dopadu na začleňování Romů.

Začleňování Romů na lokální úrovni

22. Pozice krajských koordinátorů pro romské záležitosti a romských poradců při obcích by měly být navýšené. Za tím účelem by měly být navýšené dostupný rozpočet k financování těchto pozic tak, aby byli koordinátoři a poradci schopní systematicky pracovat s místní a krajskou samosprávou na zapracování cílů a opatření SRI do místních a krajských strategických plánů. Koordinátoři a poradci by měli mít kapacitu monitorovat a podněcovat realizaci SRI na lokální a krajské úrovni.
23. Stát by měl investovat více z vlastních zdrojů do fungování Agentury pro sociální začleňování tak, aby zajistil systematictější dopad jejích aktivit.
24. Ústřední orgány státní správy, stejně jako orgány soudní moci, by měly pravidelně monitorovat diskriminační a segregační jednání samospráv a výstupy kontrol zveřejňovat. Ministerstvo vnitra by mělo za tímto účelem systematictěji využívat dostupné mechanismy kontroly výkonu přenesených působností místní a krajskou samosprávou.

ZDROJE

Centrum pro výzkum veřejného mínění. 2019. *Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR*. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4905/f9/ov190415.pdf.

Česká republika. 2010. *Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy*.

Česká republika. 2015. *Strategie romské integrace do roku 2020*. Praha: Úřad Vlády ČR. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/roma_czech_republic_strategy2_cs.pdf.

Česká republika. 2018. *Rozbor financování nestátních neziskových organizací z veřejných rozpočtů v roce 2016*. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/rozbor-financovani-nestatnich-neziskovych-organizaci-168259/>.

Česká republika. 2019. *Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči NNO pro rok 2020*. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/aktuality/hlavni-oblasti-statni-dotacni-politiky-vuci-nno-pro-rok-2020-176307/>.

Česká republika. 2019. *Informace o činnosti Odboru veřejné správy dozoru a kontroly Ministerstva vnitra České republiky za rok 2018 in Sborník Odboru veřejné správy dozoru a kontroly za rok 2018*. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/sborniky-odboru-verejne-spravy-dozeru-a-kontroly.aspx>.

Česká republika. 2019. *Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2018*. Praha: Úřad vlády České republiky.

Česká republika. 2019. *Výroční zpráva Agentury pro sociální začleňování*. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/dokument/2018-vyrocní-zprava-agentury-pro-socialni-zaclenovani/>.

Česká republika. 2019. *Zpráva o stavu romské menšiny za rok 2018*. Praha: Úřad Vlády ČR. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/zprava-o-stavu-romske-mensiny-v-ceske-republice-za-rok-2018-177049/>.

GETTING IN TOUCH WITH THE EU

In person

All over the European Union there are hundreds of Europe Direct information centres. You can find the address of the centre nearest you at: https://europa.eu/european-union/contact_en

On the phone or by email

Europe Direct is a service that answers your questions about the European Union.

You can contact this service:

- by freephone: 00 800 6 7 8 9 10 11 (certain operators may charge for these calls),
- at the following standard number: +32 22999696, or
- by email via: https://europa.eu/european-union/contact_en

FINDING INFORMATION ABOUT THE EU

Online

Information about the European Union in all the official languages of the EU is available on the Europa website at: https://europa.eu/european-union/index_en

EU publications

You can download or order free and priced EU publications from:

<https://publications.europa.eu/en/publications>

Multiple copies of free publications may be obtained by contacting Europe Direct or your local information centre (see https://europa.eu/european-union/contact_en).

EU law and related documents

For access to legal information from the EU, including all EU law since 1952 in all the official language versions, go to EUR-Lex at: <http://eur-lex.europa.eu>

Open data from the EU

The EU Open Data Portal (<http://data.europa.eu/euodp/en>) provides access to datasets from the EU. Data can be downloaded and reused for free, for both commercial and non-commercial purposes.

